

Љубинко Раденковић

СЛОВЕНСКА МИТОЛОШКА БИЋА — ПРЕДСТАВЕ И ПОРЕКЛО

Новији резултати више парцијалних истраживања митолошких бића код словенских народа, отварају могућност ка ширим и поузданијим реконструкцијама општесловенског митолошког система. Препрека су оскудни писани извори и још увек несистематизована митолошка грађа за све словенске народе. Овде је дат покушај да се у кратким цртама представи систем словенских митолошких бића у дијахронијској и синхронијској равни.

Кључне речи: Словени, митологија, митолошка бића.

Последњих година код словенских народа се појавило више студија и монографија о митолошким бићима, што даје могућност да се на ширим основама изводе закључци о њиховом пореклу и значењу. Предложена тема делом представља и покушај реконструкције словенске „ниже митологије”.

У словенским језицима, у научној употреби, усталило се неколико назива за означавање бића из народних веровања и предања, а најчешћи је *митолошка бића* (буг. *митолошка същества*, мак. *митолошка суштества*, слов. *mitološka (bajna) bitja*, рус. *мифологические существа*, пољ. *istoty mityczne*). Често се јавља и назив *најшириродна бића* (буг. *сврѣхестественни същества*, рус. *сверхъестественные существа*, пољ. *istoty nadprzyrodzone*, енгл. *supernatural being*), као и називи *демони* (ст. слов. *дѣмонъ*, из гр. *δαίμων*), *демонска бића* (буг. *демонични същества*, рус. *демонические существа*, пољ. *istoty demoniczne*), *нечистија сила* (уп. познато дело С. В. Максимова с почетка 20. века — *Нечистая, неведомая и крестная сила*, од новијих издања в. Ивлева 2004). У руској литератури, вероватно почев од познатог, обимом невеликог прегледа митолошких бића у руском фолклору Е. В. Померанцеве, у знатној мери се усталио назив за ова бића — *мифологические персонажи* (митолошки ликови), уп. (Померанцева 1975, Виноградова 2000, итд.). Општесловенски народни назив за оваква бића јесте *дух* (ст. слов. *доѣхъ*, у мн. ст. слов. *доѣси*, срп. *духови*, буг. *духове*, рус. *духи*, пољ. *duchu*), често са додатком атрибута *зао* (срп. *зао дух*, буг. *зъл дух*, рус. *злой дух*, пољ. *zły duch*, итд.) или *нечистији* (ст. слов. *нечистиѣи доухъ*).

Постоје и други, мање познати називи за митолошка бића, као што су ист. слов. *нежить* („нежить не живет и не умирает” — Даль 1881/II: 518), *нечистици* (Даль 1881/II: 543), или срп. регионално *неосебине* (Бушетић 1911/XVII: 537, 541). Некад се ова бића називају и *разни ђаволи* (уп. Откуда дьяволы разные — Толстой 1995: 245—249).

У словенским етнографским, фолклористичким и лексичким изворима за митолошка бића постоји више хиљада народних назива, а највише за означавање ђавола (уп.: БелМ 2004, БМ 1994, Власова 1995, Вражиновски 2000, Георгиева 1993, Гнатюк 2000, Ђорђевић 1953/LXVI, Ивлева 2004, Максимов 1903, Мицева 1994, Новичкова 1995, Плотникова 2004, Померанцева 1975, Раденковић 1997/53, Раденковић 2000, РНМН 2000, СД 1995—2004/1—3, СМБ 2001, Троева-Григорова 2003, Хобзей 2002, Черепанова 1983, Dźwigoł 2004, Kelemina 1997, Pełka 1987, Podgórcy 2005).

Дијахронијски поглед

Називи митолошких бића слабо су посведочени у средњовековним писаним изворима. Обично се срећу у „поучним словима” хришћанских проповедника усмереним против остатака паганства. Ти текстови, сходно намени, и писани по поетичким правилима средњовековне књижевности, нису тежили верном опису стварности, него је она увек приказивана стереотипима преузетим из постојећег књижевног наслеђа. Зато су подаци и о поменутом митолошким бићима недовољни за стварање поузданије слике о њиховом присуству у народном веровању тога времена и правим представама о њима. Најпознатије текстове поучних слова, која сведоче о борби хришћанства против остатака паганства у Старој Русији, издао је са коментарима Н. Галковски (први том носи ознаку Харьковъ 1916, а други, Москва 1913). Репринт издање у једном тому објављено је у Москви 2000 (Галковский 2000). Слика паганства у књижевном наслеђу Старе Русије, па и шире, може се пратити и кроз свеобухватни, тротомни речник староруског језика И. И. Срезњевског. Сва три тома објављена су у Санкт-Петербургу 1893, 1902. и 1903. Овде ће бити навођени подаци из тротомног, репринт издања, објављеног у Москви 2003 (Срезневский 2003).

Главни општесловенски назив за лошег, опасног духа, био је **běsъ*. Прихватањем хришћанства овим називом се означавају како збачени пагански богови и њихови кумири (као облик снижавања њиховог ранга), тако и ђаво и неки други демони. Нема података како је бес изгледао у народним представама раног средњег века. У каснијим источнословенским минијатурама (XVII—XVIII век) бес се

приказује с роговима, репом, понекад брадом, козјом или пасјом главом, с косом која штрчи увис као шишарка, одакле и долази дијал. руски назив за ђавола — *шиш*, *шишко* (Белова 1997/16: 8—9). У апокрифним молитвама и проклињањима против беса он је дух без одређеног лика, који изазива беснило (уп. Jagić 1878/X; Kačanovskij 1881/XIII). Узевши да је код Бугара постојао обичај „љуљања” паса у понедељак прве недеље ускршњег поста, као облик заштите од беснила, значи у дане када се веровало да се после привременог боравка на земљи затварају душе мртвих, може се претпоставити да бес, према народној традицији, води порекло од неке зле, застрањене и осветољубиве душе (исто као и *шодорци*, који се такође крећу у тој недељи).

Назив из XI века *бѣсъ полуодъньи* (Срезневский II: 1139), по свој прилици означава истог духа, који је посведочен у народном веровању Русије много векова касније — *полуденный бес* (Пинега), *полуденный* (Орловска губернија), *полуденник* (Вологодска област) — (Власова 1998: 414). Он је везан (исто као и *ѿолудница*, *ѿолуденица*) за подне, као опасно време, када је забрањено радити. У поучном „Слову светог оца Василија о посту”, руског проповедника из XIV века помиње се и *бѣс хороможитель (от проклятыя бѣса хороможителя)* — (Срезневский III: 1378, Гальковский 1913/II: 292) који би могао означавати кућног духа — *домовоја* (уп. ст. рус. *хоромъ* — кућа, зграда). У рукопису 13. века, бес се назива *мюринъ: Мюрини ти бѣси лоукави соуть* (Срезневский II: 254), тј. Моуринъ или Етиопљанин, по томе што је представљан у виду тамне пути (сив или модар). У једном поучном слову бес се назива *трѣштии: беса глаголаемаго трѣщего творѣт отгонѣща* (Kačanovskij 1881/XIII: 150), што би могло одговарати мак. *ѿрѣщѣен* — луд, махнит. У другим преписима овај назив се преноси као *трѣсцю* (Срезневский III: 1030).

Изрази *завидивы бѣсъ*, *завистивыи бѣсъ*, *зълѣбѣсъ* (XI век), *клокавыи бѣсъ* (XIV век), тј. покварени, лукави бес (Срезневский I: 900, 901, 1001, 1230), као и *бѣсъ поганьскыя* (Срезневский II: 1013), носе хришћанска обележја.

У књижевној култури Московске Русије XVI—XVII века, у посебним приручним речницима-азбуковницима, јављају се и посебни називи за беса, или „имена сотонинска”, као вид упозорења људима да таква имена пишу „волхви” и „чародеји” и дају простим људима да их носе са собом, или на јелу да их поједу или над пићем да их попију (Белова 1997/16: 8).

Примањем хришћанства Словени су прихватили и називе *дијавол*, *сатана*, *демон*. У средњовековним писаним изворима имамо јаву већег броја еуфемистичких назива за ђавола, углавном насталих на хришћанској основи и одговарајућим преводом са грчког. Тако се у речнику Срезњевског наводе следећи називи за ђавола: *босъ*, *врагъ*,

диавољ, диаволичище, дњица, злець, злць, зльч, зльць, искоуситель, лихновъць, лихновъць, льстьць, льстивьи, льстьць, лоукавыи, ненавистникъ, неприязнь, нечъстивьи, проныръникъ, противъникъ, ратьникъ, рѣчь, сатана, синиш, синьць, сотона, соупостатъ, тьмьныи. Овоме се могу додати називи *зълодѣи* (СС 1994: 240), *недругъ* (СРЯ 1986/11: 107), или из новијег извора — *злочелник хулни* (Novaković 1886/XVIII: 170). У рукописима се појављују и посебна, лична имена за поједине ђаволе, као што су: *Велиаръ, Велъзавель, Верзиловъ, Мамона, Сатанаилъ/Сотонаилъ*, итд. Општесловенска реч *враѣ* у значењу „непријатељ” постала је у словенским језицима широко прихваћена ознака и за *ђавола*. Стварање нових речи за ђавола, најчешће еуфемизама, настављено је и касније, па се у словенским народним говорима могу побројати на десетине синонима за ово биће.

Од посебног значаја је помен митолошког бића *вила*, који се у средњовековним списима јавља од XIV века. Мада су и о овом бићу из народног веровања писани подаци оскудни, ипак се и из њих могу извући нека сазнања о средњовековним народним представама о њему. У Временику Георгија Амартола (према препису XIV—XV века) за вилу се каже да је биће у људском облику, слично сирени: *чловѣкообразнѣ животнѣ, яже и сирены наричються рекше вилы* (Срезневский I: 257). Каже се да су виле ишле у групама и да су им приношене жртве. Из истог времена су и називи, по свој прилици за исто биће, *самовила* (Срезневский III: 246) и *берегыня* (Гальковский II: 33), код Срезњевског *верегиня* (Срезневский 2003/I: 243). Овај последњи назив, који касније није посведочен у источнословенским веровањима, вероватно је замењен називом *русалка* (која се најчешће појављује поред вода, тј., на обалама река и језера, уп. рус. *берег* „обала”), мада о томе постоје и другачија мишљења.

На основу неколико помена назива *вила* у староруским писаним споменицима и узевши да је тај назив присутан и данас у локалним веровањима свих јужнословенских народа, као и код Чеха и Словака, може се претпоставити да је он био опште познат у словенској прапостојбини. Код Пољака, он је замењен еуфемизмом *богинка*, код источних Словена истиснули су га називи *русалка, навка, мавка*, код Бугара је преовладао назив *самодива*, код Македонаца — *самовила* (уп. Виноградова-Толстая 1994: 18—40). Представа о духу у виду дивље девојке или жене под разним називима с којим човек, случајно или добровољно (излажући се ризику), може успостављати привремени однос, позната је и ван територије коју насељавају Словени. Код више народа у средњој Азији широко је позната *албасѣи* (Басилов 1994: 49—76), у области Хималаја — *пери* (Џеттмар 1986: 229—236), уз већ довољно позната поређења са грчким *нереидама* итд. Постоји очигледно подударане како у изгледу, тако и функцијама помнутих митолошких бића са словенском вилом, која је у регионалним веровањима позната и под другим називима (код Словенаца *бела жена, дивја жена, јебек жена, кривойѣта, жалик жена* итд.).

Оно што је средњовековне проповеднике посебно бринуло јесте одржавање паганског култа рода и рожаница (*рожданица*), и то након више векова од покрштавања Словена. У исто време то је и научни проблем који је у последњих сто педесет година решаван на различит начин. Још средином XIX века, овом питању је на студиозан начин пришао Срезњевски, сабравши неопходне податке о овом култу из више средњовековних рукописа. Његов тада објављени рад ни данас није изгубио на значају (уп. Срезневский 1855: 99—122). Најпознатији књижевни извор, чији је предмет осуда остатака словенског паганства, и у којем се посебно наводи култ рода и рожаница, јесте „Слово св. Григорија”, познат у више преписа (уп. Гальковский 1913/II: 17—35). Детаљну анализу овог списка, са својим тумачењем, у новије време је изнео М. И. Зубов (Зубов 2004: 55—222).

У средњовековним споменицима се јављају и називи *вљкодлакъ*, за човека који се магијским путем претвара у вука („вљкодлаци луну изедоше или слънце”) и *оупиръ*, покојник-повратник, срп. *вамѿир*, чија душа није отишла на онај свет па страши људе и чини им разне пакости. У народној традицији Источних и Западних Словена ова два назива се јасно разликују (уп. рус. *волкодлак*, *вовколак*, пољ. *wilkolak*, према рус. *упыр* и пољ. *upiór*), док су код јужнословенских народа, у већини случајева постали синонимни (уп. срп. *вукодлак*, буг. *вљкодлак*, *вљрколак*, *вурдалак* слов. *volkodlak*).

Из корена **věd-* код словенских народа изведено је више назива, који се најчешће односе на жене које имају магијску вештину и баве се чарањем. Ови називи срећу се у писаним изворима од XVI—XIX века, уп. срп. *вѣщица*, пољ. *wieszczycza*, *wiedźma*, рус. *ведьма*, итд.

Ране позајмице за митолошка бића, које се сматрају латинизма у словенским језицима јесу *русалка* и *сѿриѿа* (хрв. слов. *štriga*, пољ. *strzyga*) „вештица” (уп. Moszyński 1991: 157, 159—160).

Стари, општесловенски називи очували су се за неке демоне болести, као што су *дана*, *нежиш*, *шресавица* итд.

Од назива *навъ*, *навѿие*, који у средњовековним споменицима означавају покојнике, касније су изведени називи за демоне настале од умрле некрштене деце (срп. буг. мак. *нав*, *навје*, слов. *товје*).

Колико мало података о митолошким бићима има у српским средњовековним споменицима најбоље илуструје Даничићев тротомни *Рјечник из књижевних сѿшарина срѿских* из 1863. Тамо се појављују само четири назива и то, углавном за исто биће: *бѣсныѿ доухъдоухи*, *врагъ*, *дияволъ* (*зълъ дияволъ*), и *сотона*. У Стојановићевом додатку овом речнику наведен је још и назив *змаи* (*змий*) (уп. Даничић 1863—1864/1—3).

Поједини називи за митолошка бића у словенским језицима, путем преузимања из суседних језика, или као новија образовања, по-

стали су владајући. Тако, назив *чёрт* за означавање ђавола у руском језику није био познат пре 17. века и он се, по свему судећи, ширио са запада. У старочешким и старопољским текстовима овај назив је посведочен од 14. века. У народној традицији јужнословенских народа биће с оваквим називом, осим неких књижевних позајмица код Бугара, није познато.

Новијег образовања су и општепознати руски називи *водяной, домовой, леший*, који се јављају тек од 17. века, а да се не говори о називима *дворовой, рижный, подовинный, подпечный, подполник* итд.

Порекло

Полазећи од тога да у основи словенског митолошког погледа на свет лежи антропоцентризам, као и анализом назива, карактеристика, функција и мотива, долази се до закључка да словенска митолошка бића воде порекло углавном од душа покојника. Посебно су поштоване душе родоначелника племена и породичног претка (слов. *крсник*, срп. буг. *змај*, рус. *домовој*, буг. *стопан*). У неким случајевима се не види „манистичко” порекло митолошког бића, али оно управља неким добром, богатством и појављује се у функцији „даваоца”. Такав може бити *водјаној* и *лещиј* код Руса, *сребрни цар* код Срба, *дивји мож* код Словенаца итд. Душе осталих покојника, умрлих својом смрћу, имале су свој устаљени култ на одређеним празницима у години. Ван ових душа опаснима су сматране душе деце и људи који су неприродно и превремено умрли, или душе покојника који нису на одговарајући начин сахрањени. Највећи број митолошких бића управо води порекло од тих, „застрањених” душа (*вила, русалка, караконцула, водењак, шуликун, вампир, нав*).

У другу групу бића могу се убројати живи људи с демонским особинама, који имају урођену или накнадно стечену способност или вештину да њихова душа може привремено напуштати њихово тело и самостално изводити неке радње (*вештица, сџуха, крсник, волкодлак, колдун*).

У посебну групу могла би се убројати бића која изазивају разне болести. То су душе, које се из „дивљег” света пробијају у људски свет и населе у тело човека (*бес, дана, нежий, чума, ѓрозница*).

На крају, постоје митолошке персонификације, чија је функција да се њима страше деца, и тако учвршћују устаљени обрасци културе, као што су: *баук, бабај, букан, додон, кока, мамај, рохља, хохла* (Черепанова 1983: 110—123; Раденковић 2000: 146—155).

Посебан статус има ђаво, код којег су видљиви старозаветни и новозаветни елементи, или су на њега пренете функције низа других митолошких бића.

ЛИТЕРАТУРА

- Басилов 1994 — В. Н. Басилов, *Албасты* // Историко-этнографические исследования по фольклору. Сборник статей памяти С. А. Токарева, Москва 1994.
- БелМ 2004 — *Беларуская міфалогія. Эцыклапедычны слоўнік*, Мінск 2004.
- Белова 1997/16 — О. В. Белова, *Бесы, демоны, луциферы...* // Живая старина 16, Москва 1997.
- БМ 1994 — *Българска митология. Енциклопедичен речник*, София 1994.
- Бушетић 1911/XVII — Т. М. Бушетић, *Народна медицина Срба селяка у Левчу*, СЕЗБ XVII, Београд 1911.
- Виноградова 2000 — Л. Н. Виноградова, *Народная демонология и мифоритуальная традиция славян*, Москва 2000.
- Виноградова-Толстая 1994 — Л. Н. Виноградова, С. М. Толстая, *К проблеме идентификации и сравнения персонажей славянской мифологии* // Славянский и балканский фольклор. Верования. Текст. Ритуал, Москва 1994.
- Власова 1995 — М. Власова, *Новая абевега русских суеверий. Иллюстрированный словарь*, СПб. 1995.
- Власова 1998 — М. Власова, *Русские суеверия. Энциклопедический словарь*, СПб. 1998.
- Вражиновски 1995 — Т. Вражиновски, *Народна демонологија на Македонците*, Скопје—Прилеп 1995.
- ВЭС — *Восточнославянский этнолингвистический сборник. Исследования и материалы*, Институт славяноведения РАН, Москва 2001.
- Гальковский 2000 — Н. М. Гальковский, *Борьба христианства с остатками язычества в Древней Руси*. Тома первый, второй. Репринтное издание, „Индрик” Москва 2000.
- Георгиева 1993 — И. Георгиева, *Българска народна митология*, София 1993.
- Гнатюк 2000 — В. Гнатюк, *Нарис української міфології*, Львів 2000.
- Даль 1881/II — В. Даль, *Толковый словарь живого великорусского языка*, т. I—IV, Москва 1880—1882 (репринт, Москва 1979).
- Даничић 1863—1864/1—3 — Ђ. Даничић, *Рјечник из књижевних старина српских* 1—3, Београд 1863—1864 (репринт, Београд 1975).
- Ђорђевић 1953/LXVI — Т. Р. Ђорђевић, *Вештица и вила у нашем народном веровању и предању; Вампир и друга бића у нашем народном веровању и предању*, СЕЗБ LXVI, Београд 1953.
- Зечевић 1981 — С. Зечевић, *Мишка бића српских предања*, Београд 1981.
- Зубов 2004 — М. И. Зубов, *Лингвотекстология средньовічних словянських повчань проти язичництва*, Одесса 2004.
- Ивлева 2004 — *Представления восточных славян о нечистой силе и контактах с ней. Материалы полевой и архивной коллекции Л. М. Ивлевой*. Составление, подготовка текстов и справочный аппарат В. Д. Кен, Санкт-Петербург 2004.
- Йеттмар 1986 — К. Йеттмар, *Религии Гиндукуша*. Перевод с немецкого, Москва 1986.
- Левкиевская 2002 — Е. Е. Левкиевская, *Славянский оберег. Семантика и структура*, Институт славяноведения РАН, Москва 2002.
- Максимов 1903 — С. В. Максимов, *Нечистая, неведомая и крестная сила*, СПб. 1903.
- Мицева 1994 — Е. Мицева, *Невидими ношни гости*, София 1994.
- Новичкова 1995 — Т. А. Новичкова, *Русский демонологический словарь*, СПб. 1995.
- Плотникова 2004 — А. А. Плотникова, *Этнолингвистическая география Южной Славии*, Институт славяноведения РАН, Москва 2004.
- Померанцева 1975 — Э. В. Померанцева, *Мифологические персонажи в русском фольклоре*, Москва 1975.
- Раденковић 1997/53 — Љ. Раденковић, *Представе о ђаволу у веровањима и фолклору балканских Словена* // Зборник Матице српске за славистику 53, Нови Сад 1997, 15—38.

Раденковић 2000 — Љубинко Раденковић, *Стрaцила за децу — неке словенске паралеле // Живненият циклъ*. Доклади от българо-сръбска научна конференция, 12—16 јуни 2000, Етнографски институт с музеј, Софија 2000, 146—155.

РНММ 2000 — *Речник на народнаџа миџологија на Македониџе*, ред. Т. Вражински, Прилеп—Скопје 2000.

СД 1995—2004/1—3 — *Славјанские древности. Этнолингвистический словарь* под редакцијом Н. И. Толстого, Москва, т. 1-1995, т. 2-1999, т. 3-2004.

СРЈ 1986/11 — *Словарь русского языка XI—XVII вв.*, вып. 11, Москва 1986.

СС 1994 — *Старославянский словарь*, Москва 1994.

Седакова 2007 — И. А. Седакова, *Балканские мотивы в языке и культуре болгар. Родинный текст*, Институт славяноведения РАН, Москва 2007.

СМБ 2001 — *Словенска миџологија. Енциклопедијски речник*. Редактори С. М. Толстој и Љ. Раденковић, Београд 2001.

СММ 2002 — *Славянская мифология. Энциклопедический словарь*. Москва 2002.

СМР 1970 — Ш. Кулишић, П. Ж. Петровић, Н. Пантелић, *Српски миџолошки речник*, Београд 1970 (друго допуњено издање: Београд 1998).

Срезневский 1855 — И. Срезневский, *Роженци у славянь и другихъ языческихъ народовъ // Архивъ историко-юридическихъ сведенийъ относящихся до Россіи*, издаваемый Николаемъ Калатовымъ, книги второй половина первая, Москва 1855.

Срезневский 2003 — И. И. Срезневский, *Материалы для словаря древнерусского языка*, т. I—III и дополнения, репринтное издание, „Знак”, Москва 2003.

Толстой 1995 — Н. И. Толстой, *Язык и народная культура. Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике*, Москва 1995.

Троева-Григорова 2003 — Е. Троева-Григорова, *Демоните на Родопите*, Софија 2003.

Хобзей 2002 — Н. Хобзей, *Гуцуљска миџологија. Етнолингвистичниј словник*, Львџв 2002.

Черепанова 1983 — О. А. Черепанова, *Мифологическая лексика русского Севера*, Ленинград 1983.

Черепанова 1996 — О. А. Черепанова, *Мифологические рассказы и легенды русского Севера*, СПб. 1996.

Baranowski 1981 — В. Baranowski, *W kręgu upiorów i wilkołaków*, Łódź 1981.

Brojer 2003 — W. Brojer, *Diabeł w wyobraźni średniowiecznej*, Wrocław 2003.

Dźwigoł 2004 — R. Dźwigoł, *Polskie ludowe słownictwo mitologiczne*, Kraków 2004.

Jagić 1878/X — V. Jagić, *Opisi i izvodi iz nekoliko južnoslovenskih rukopisa, Sredovječni liekovi, gatanja i vraćanja // Starine X*, JAZU, Zagreb 1878, 81—126.

Kačanovskij 1881/XIII — V. Kačanovskij, *Apokrifne molitve, gatanja i priče // Starine XIII*, JAZU, Zagreb 1881, 150—163.

Kelemina 1997 — J. Kelemina, *Bajke in pripovedke slovenskega ljudstva*, Bilje 1997.

Mencej 2006 — M. Mencej, *Coprnice so me nosile. Raziskava vaškega čarovništva v vzhodni Sloveniji na prelomu tisočletja*, Ljubljana 2006.

Moszyński 1991 — L. Moszyński, *Prasłowiańskie duchy w oczach slawisty-filologa // Acta Universitatis Nicolai Copernici. Filologia polska XXXVI — Nauki Humanistyczno-Społeczne — Zeszyt 230*.

Novaković 1886/XVIII — S. Novaković, *Apokrifski zbornik našega vijeka // Starine XVIII*, JAZU, Zagreb 1886.

Pełka 1987 — L. J. Pełka, *Polska demonologia ludowa*, Warszawa 1987.

Podgórcy 2005 — B. i A. Podgórcy, *Wielka księga demonów polskich. Leksykon i antologia demonologii ludowej*, Katowice 2005.

SEL 2004 — *Slovenski etnološki leksikon*, Ljubljana 2004.

SSSL 1996—1999 — *Słownik stereotypów i symboli ludowych*, t. I/1—2, Lublin, 1996—1999.

Šmitek 2004 — Z. Šmitek, *Mitološko izročilo Slovencev. Svetinje preteklosti*, Ljubljana 2004.

Любинко Раденкович

СЛАВЯНСКИЕ МИФОЛОГИЧЕСКИЕ СУЩЕСТВА — ПРЕДСТАВЛЕНИЯ
И ПРОИСХОЖДЕНИЕ

Резюме

Новейшие результаты многих отдельных исследований мифологических существ у славянских народов дают возможность для более широких и более верных реконструкций общеславянской мифологической системы. Препятствия этому представляют бедные письменные источники и все еще несистематизированный для всех славянских народов мифологический материал. В настоящей работе делается попытка представить в кратких чертах систему славянских мифологических существ в диахроническом и синхроническом планах.